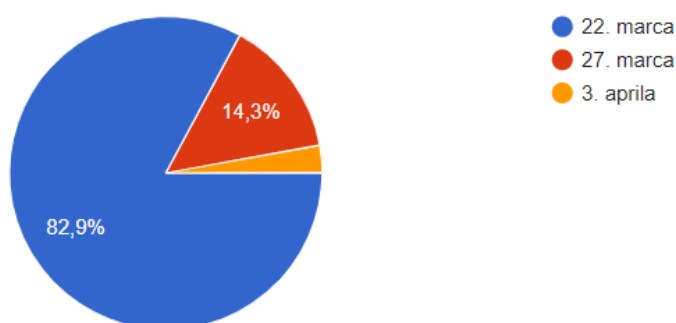

OB SVETOVNEM DNEVU VODA

V sklopu ITS družboslovje sva dijaka tretjega letnika izvedla anketo o poznavanju praznika in tem povezanih z vodo.

Anketo je izpolnilo 35 dijakinj in dijakov naše šole.

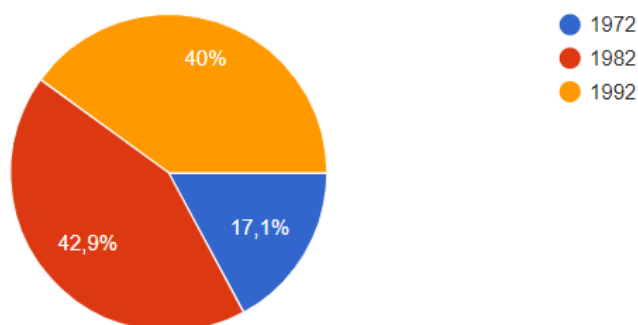
1. Kdaj vsako leto praznujemo svetovni dan voda?

Svetovni dan voda vsako leto obeležujemo **22. marca**. Predvsem ga danes poznamo kot dan, namenjen opozarjanju širše svetovne javnosti na omejenost in ogroženost naravnih vodnih virov. Na ta dan vladne in nevladne organizacije članic OZN pripravijo različne aktivnosti in z njimi povečujejo ozaveščenost ljudi o pomembnosti in ranljivosti vodnih virov.

Velika večina dijakov in dijakinj (več kot 80 %) je na vprašanje odgovorila pravilno.

2. Katerega leta je Organizacija združenih narodov prvič razglasila mednarodni dan voda?

Svetovni dan vode obeležujemo od leta **1992**, ko so zamisel zanj predlagali in sprejeli na konferenci Združenih narodov o okolju.

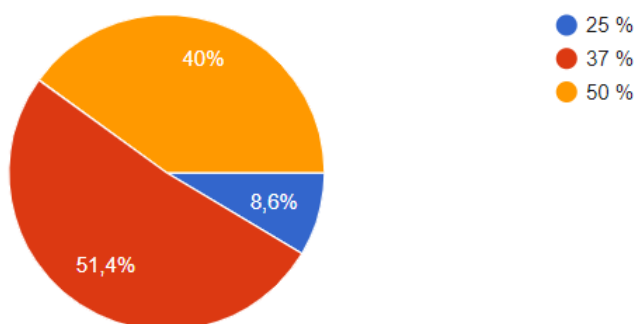
Pri tem vprašanju so se dijaki in dijakinje odločali predvsem med odgovoroma 1982 in 1992.

3. Tema letošnjega svetovnega dne voda je "voda in podnebne spremembe". Kako sta po vašem mnenju povezana ta dva pojma?

Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so bili odgovori zelo različni. Večina dijakinj in dijakov je ustrezno ugotavljala povezanost vode in podnebja. Primeri odgovorov:

- *Zaradi segrevanja ozračja se vedno več ledenikov tali, posledično se voda v oceanih in morjih dviguje.*
- *Zaradi podnebnih sprememb je kakovost vode čedalje manjša.*
- *Zaradi podnebnih sprememb, zlasti višanja povprečnih temperatur, bo marsikje manj padavin. Bolj pogosto se bodo pojavljale suše.*

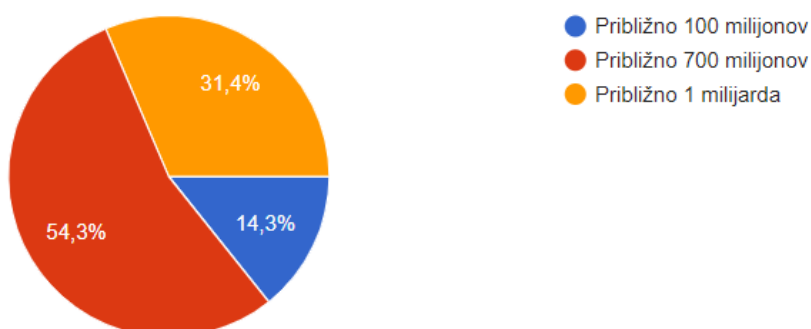
4. Za koliko odstotkov bo po predvidevanjih strokovnjakov do leta 2040 naraslo povpraševanje po vodi?

Po predvidevanjih strokovnjakov bo zaradi podnebnih sprememb (ki povzročajo spremenljivost vodnega kroga), onesnaženosti vode ter naraščanja števila prebivalstva povpraševanje po vodi naraslo za **50 %**.

Večina dijakov in dijakinj (51,4 %) je pri tem vprašanju izbrala odgovor 37 %. Pravilni odgovor, tj. 50 %, je izbralo 40 % anketirancev.

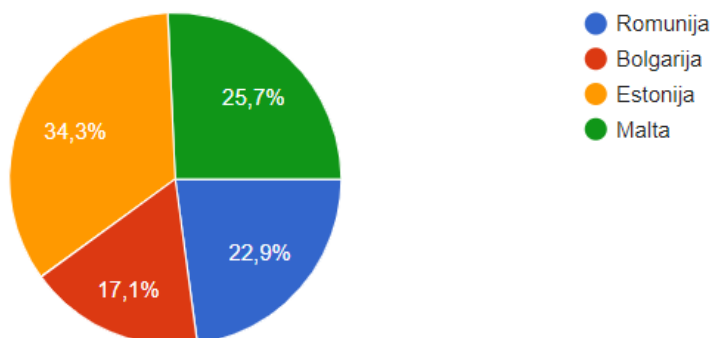
5. Koliko ljudi po predvidevanjih strokovnjakov do leta 2030 ne bo imelo dostopa do čiste sladke vode?

Strokovnjaki predvidevajo, da se bo število ljudi, ki ne bodo imeli dostopa do čiste sladke vode, do leta 2030 zmanjšalo na **700 milijonov**. Danes tega dostopa nima 780 milijonov ljudi.

Več kot polovica dijakov in dijakinj (54,3 %) je na vprašanje odgovorila pravilno.

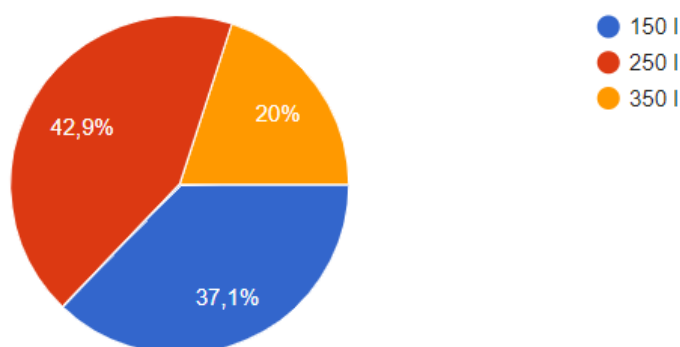
6. Državljeni katere evropske države povprečno porabijo najmanj pitne vode na dan?

Po podatkih raziskave, narejene med letoma 2014 in 2015, v kateri so sodelovale vse evropske države, je najmanjša porabnica pitne vode **Malta (povprečno porabi 50 l vode/prebivalca)**.

Za Malto je glasovalo slabih 26 % dijakinj/-ov, ki so odgovarjali na najino anketo. Največji odstotek glasov (34 %) je dobila Estonija, ki na lestvici najmanjše porabnice pitne vode v Evropi zaseda tretje mesto (povprečno porabi 70 l vode/prebivalca). Bolgarija, ki jo je za pravilni odgovor izbralo najmanj dijakov, na evropski lestvici največjih porabnic vode zaseda drugo mesto (povprečna poraba: 191 l vode/prebivalca).

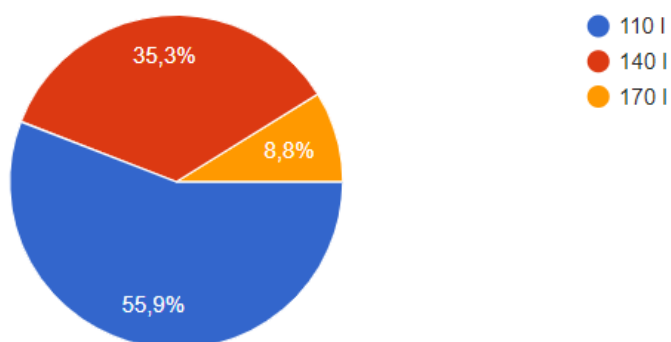
7. Koliko vode na dan povprečno porabi slovenski državljan?

Podatki o tem se od raziskave do raziskave razlikujejo. Opazno pa je naraščanje količine porabljene vode. Še leta 2015 je raziskava pokazala, da povprečno slovenski državljan porabi 122 litrov, novejša raziskava pa kaže, da je količina porabljene vode v Sloveniji tudi do **150 l** vode na prebivalca dnevno. Šteje se seveda samo neposredno porabljena voda. S takšno porabo se Slovenija na lestvici porabe vode v EU na prebivalca uvršča na čisto sredino.

Večina anketiranih je izbrala odgovora 250 l (42,9 % vprašanih) in 150 l (37,1 % vprašanih). Slednji je tudi pravilni odgovor.

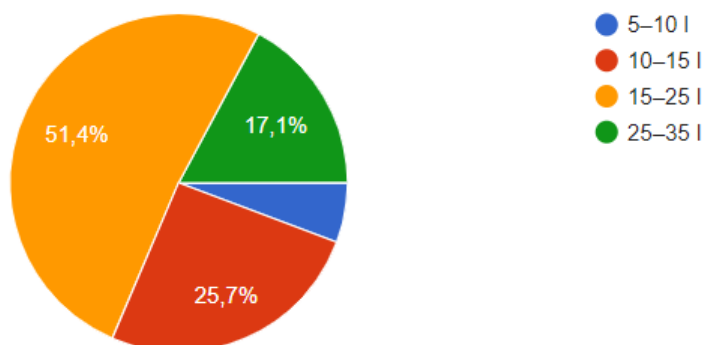
8. Koliko litrov vode povprečno porabimo v petih minutah prhanja?

Privzemimo, da voda med prhanjem teče ves čas – 5 minut. Zaradi novodobnih tušev, ki imajo posebne nastavke in vodo mešajo z zrakom, je lahko poraba v primerjavi s starimi nastavki manjša. Osredotočila sva se na povprečno porabo vode. Po petih minutah prhanja skozi pipo odteče **140 l** vode.

Izmed naštetih možnosti je večina vprašanih odgovorila, da v petih minutah steče le 110 l vode (slabih 60 %), kar je precej manj od realnega stanja, kjer v petih minutah prhanja steče kar 140 l vode. Za pravilni rezultat je glasovalo 35 % vprašanih.

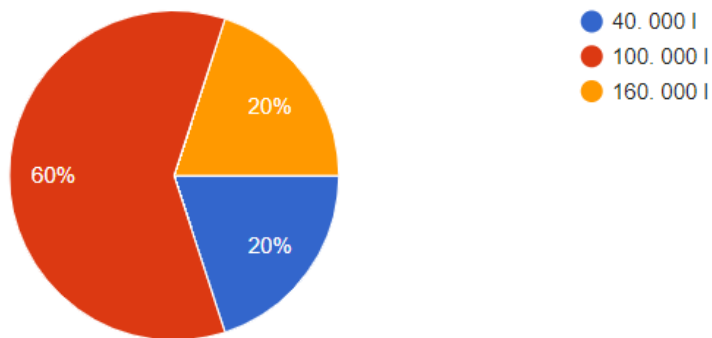
9. Koliko litrov vode povprečno porabi pomivalni stroj za eno pranje?

Modernejši pomivalni stroji so zasnovani tako, da porabijo čim manj vode in energije v primerjavi s starejšimi. Povprečno pomivalni stroj za eno pranje porabi **15 – 25 litrov** vode.

Za pravilni rezultat je glasovalo kar 51 % vprašanih. Četrtnina jih meni, da za tovrstno dejanje pomivalni stroj porabi 10 – 15 l vode. Le 5 % vprašanih pa je izbralo najmanjšo vrednost izmed danih možnosti: 5 – 10 l. 17 % vprašanih meni, da pomivalni stroj za eno pranje porabi več vode kot je v resnici, in sicer kar 25 – 35 l.

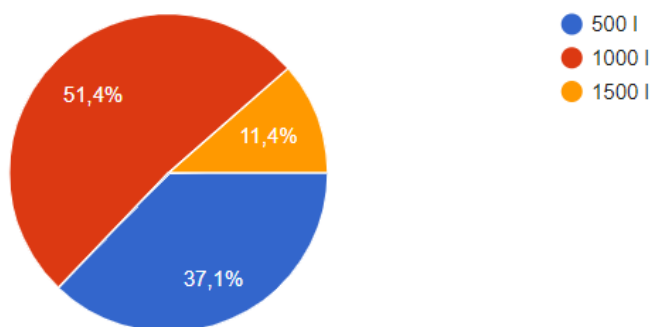
10. Koliko litrov vode je potrebno za izdelavo štirih avtomobilskih pnevmatik?

Ker so tudi avtomobilске pnevmatike različnih velikosti, sva se osredotočila le na povprečno porabo vode za njihovo izdelavo. Za štiri avtomobilске pnevmatike pa je ta **160 000 litrov** vode.

Največ, kar 60 % vprašanih meni, da je za njihovo izdelavo potrebnih le 100 000 l vode. 20 % jih je odgovorilo, da za izdelavo štirih pnevmatik porabimo zgolj 40 000 l vode, kar je v primerjavi z realno porabo zanemarljivo malo. Le 20 % anketirancev je mnenja, da za izdelavo štirih pnevmatik porabimo neverjetnih 160 000 l vode.

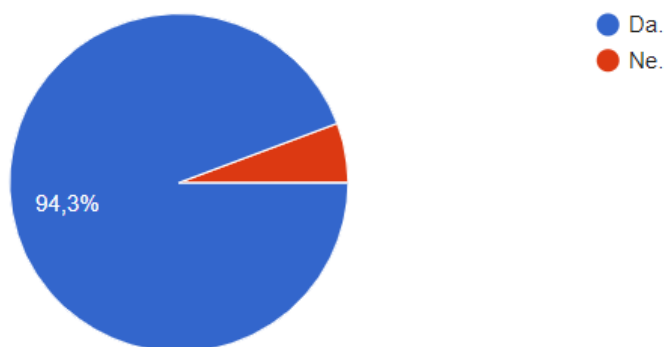
8. Koliko litrov vode je potrebno za pridelavo 1 kilograma pšenice?

Za pridelavo 1 kg pšenice potrebujemo **1500 l** vode. Vodi, ki je potrebna za proizvodnjo ali pridelavo surovin, pravimo tehnološka voda (glej 15. vprašanje). K 1500 litrom vode se šteje vsa voda, ki je nujna za namakanje, škropljenje ipd.

Pravilni odgovor med ponujenimi je izbralo najmanj dijakinj in dijakov (le 11,4 %). Enako se je izkazalo tudi pri 10. vprašanju, ki prav tako sprašuje po količini porabljene tehnološke vode. Opažava, da se ljudje ne zavedamo dovolj, koliko vode je potrebno za proizvodnjo povsem osnovnih dobrin in izdelkov.

9. Ali v vsakdanjem življenju varčujete z vodo?

Večina, kar 94 % vprašanih je odgovorilo, da vsakodnevno varčujejo z vodo, najsi bo pri osebni higieni, kuhanju, zalivanju ... Slabih 6 % pa je odgovorilo, da se nasvetov o varčevanju z vodo ne držijo. Slednji se ne zavedajo, kakšne dolgotrajne posledice ima lahko velika poraba vode za vse človeštvo. Pitne vode je na svetu manj kot odstotek, vrednost pa se bo skozi naslednja leta še nižala, če ne bomo sami s svojimi – za nas mogoče malimi, a za človeštvo velikimi – ukrepi ravnali drugače.

10. Kako pogosto v vsakdanjem življenju upoštevate ukrepe za varčevanje z vodo?

Anketiranci so morali za vsak način varčevanja z vodo določiti, ali se ga poslužujejo redno, pogosto, redko ali nikoli.

Največ jih varčuje tako, da med umivanjem rok, zob, miljenjem rok in britjem zapirajo vodo; da raje kot kad uporabijo tuš; da perejo perilo šele takrat, ko ga je dovolj za en cel boben. (Tu je bil odstotek odgovorov redno najvišji.)

Nekoliko manj redno vprašani zapirajo pipo med tuširanjem; za zalivanje uporabljajo deževnico; skrajšajo čas prhanja, kolikor je mogoče; in umazano posodo raje kot ročno perejo strojno.

Najmanj vprašanih z vodo varčuje tako, da avtomobile pere v avtopralnici namesto doma in redno preverja, če kotliček školjke in vodovodne cevi ne puščajo. (Tu je bil odstotek odgovorov redko in nikoli najvišji.)

11. Kaj po vašem mnenju pomeni izraz "vodni odtis posameznika"?

Izraz vodni odtis zajema **vso vodo, ki jo vsakodnevno porabimo**. Vključuje **neposredno porabljeno vodo** (tj. vodo, ki jo potrebujemo za pitje, kuhanje, pranje, umivanje ipd.) in **posredno porabljeno vodo**. Ti pravimo tudi »virtualna« voda, tj. voda, ki se uporablja za pridelavo, predelavo ali izdelavo hrane, oblačil, papirja in drugih proizvodov, ki jih na kupujemo na dnevni bazi.

Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so bili odgovori različni. Večina dijakov in dijakinj je vedela, kaj pomeni vodni odtis posameznika. Primera odgovorov:

- Količina vode, ki jo porabi posameznik.
- Odnos do vode, poraba in varčevanje z njo.

12. Kaj po vašem mnenju pomeni izraz "tehnološka voda"?

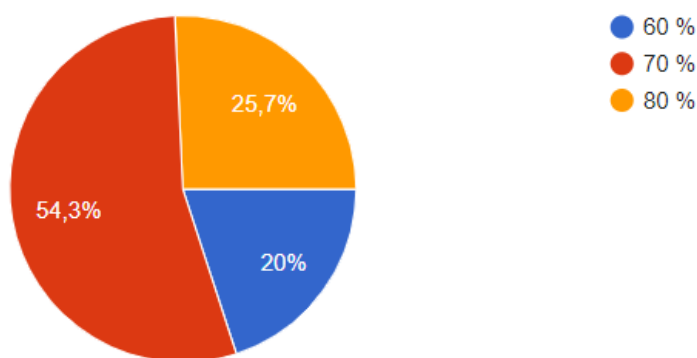
Tehnološka voda se uporablja v proizvodne in druge namene in ni potrebno, da po kakovosti ustreza normativom za pitno vodo. Podjetje to vodo pridobi iz lastnega zajetja, iz javnega vodovoda ali pa jo prejme od drugih. Izraz je soroden terminu »virtualna voda«.

Vprašanje je bilo odprtega tipa, zato so bili odgovori različni. Tudi pri tem vprašanju je veliko dijakov in dijakinj vedelo, kaj pomeni tehnološka voda. Primeri odgovorov:

- Pomeni vodo, ki se uporablja v industriji.
- Voda porabljena v proizvodnji.
- Voda uporabljena pri tehnoloških procesih.

Nekaj anketirancev je tehnološko vodo enačilo z odpadno vodo in vodo za hlajenje, kar je napačno.

13. Čiščenje in ponovna uporaba odpadne vode je učinkovit način za varčevanje z vodo. Približno koliko odpadne vode po vsem svetu trenutno ni očiščene in / ali ponovno uporabljene?

Več kot **80 %** odpadne vode, ki nastane zaradi človekovega delovanja, je izpuščenih v reke in morja brez čiščenja ali druge obdelave, kar vodi k onesnaževanju voda. Zaradi naraščanja števila prebivalstva in povečanega naseljevanja v mestih se količina nastale odpadne vode in njena onesnaženost povečuje.

Večina anketirancev (54,3 %) je izbrala odgovor 70 %, le četrtnina pa (25,7 %) jih je izbrala pravega.

Aleša Česnik in Matija Kristan, ITS družboslovje